

КРИТЕРІЇ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTI ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ РОБОТИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

УДК 378.016:78.071.2]:37.091.39

Лян Хайє, аспірант кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування, факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ

КРИТЕРІЇ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTI ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ РОБОТИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглянуто технологічний аспект застосування проектних технологій у вокально-хоровому навчанні студентів, проведено аналіз теоретичних праць, який обґрунтовує доцільність застосування проектних методик як інноваційної форми фахової підготовки майбутніх учителів музики. Представлена критеріальна структура та визначені рівні сформованості означеного феномена. З урахуванням специфіки вокально-хорового навчання, автором окреслені подальші напрямки дослідження наукової проблеми.

Ключові слова: майбутні вчителі музики, вокально-хорове навчання, мистецький проект, самостійність, творче мислення.

Лит. 9.

Lyan Haiye, Postgraduate Student of the Theory and Methodology of Music Education, Choral Singing and Conducting Department Faculty of Arts named after Anatoliy Avdiyevskiy, National Mykhaylo Drahomanov Pedagogical University, Kyiv

CRITERIA AND LEVELS OF FORMATION OF READINESS OF FUTURE TEACHERS OF MUSIC TO VOCAL-CHOIR WORK WITH APPLICATION OF PROJECT TECHNOLOGIES

In the article the technological aspect of application of project technologies in vocal-choral learning of students is considered, the analysis of theoretical works is grounded, which justifies expediency of application of design methods as an innovative form of professional training of future music teachers. The criterial structure and the determined levels of formation of this phenomenon are presented. Taking into account the specifics of vocal-choral learning, the author outlines further directions of research of a scientific problem

Declaration rudiments. The article is devoted to the coverage of the criterial structure of the model of readiness of future music teachers for vocal and choral work using project technologies. The author of the article considers the project technologies as a powerful means of developing the student's creative individuality in the aspect of designing self-development projects and professional development. Extrapolating the content of the project activity to the vocal and choral process, the author of the article proves the need for a technological approach in preparing students for work with the choir, emphasizes the need to algorithmize the creative action of future music teachers in creating projects to improve the qualitative characteristics of choral sound in terms of: setting goals, objectives, strategies and means of vocal-choral work; target results; independent creative action; presentation, reflection and project correction. The emphasis is placed on the need to algorithmize the creative action of future music teachers in creating the projects to improve the quality characteristics of choral sound in the aspect: setting goals, objectives, strategies and means of vocal and choral work; target results; independent creative action; presentation, reflection and project correction. In the article the criterial structure is presented, four levels of readiness of future music teachers for vocal and choral work with application of design technologies are described – low, medium, sufficient and high, defined complex of pedagogical conditions for the formation of this phenomenon. This scientific article does not exhaust all the tasks of studying the stated problem, further disclosure of the experimental work on the formation of the readiness of future music teachers to vocal and choral work with the use of design technologies.

Keywords: the future music teachers, the vocal-choral education, art project, independence, the creative thinking.

Постановка проблеми. Кардинальні реформаторські перетворення у царині національної освітньої системи України відзеркалюють сутнісні ознаки світових освітанських парадигм. Епіцентром змісту яких є особистість, її індивідуальність, розвиток її творчих потенцій, формування самостійної

позиції у навчанні і житті, озброєння особистості інноваційними стратегіями пошуку шляхів досягнення мети, оперування інформаційними масивами тощо. У зв'язку з цим актуалізується потреба підготовки майбутніх учителів у ВНЗ України і Китаю, здатних у майбутній професійній діяльності створювати інноваційні конструкти

КРИТЕРІЇ ТА РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ РОБОТИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

навчального середовища, надавати учням можливість розкрити свою індивідуальність, спрямовувати дітей до вільного самовиявлення і самореалізації. Дані вимоги є провідними для галузі мистецької педагогіки України і Китаю, оскільки саме на майбутніх учителів музики, як носіїв багатовимірного пласту музичної культури, покладається місія сформувати творчу індивідуальність дитини. Різноманітність музичного мистецтва стає у даному процесі при нагоді, оскільки кожен учень зможе знайти свою природовідповідність у її різновидах. Дана позиція є визначальною у контексті орієнтації майбутніх фахівців мистецької галузі на проектування змісту їх професійної продуктивної діяльності в якості керівників вокально-хорових колективів, набуття досвіду цілепокладання і створення конструктивних проектів для презентації вокально-хорової роботи, самостійної творчої діяльності, спрямованої на досягнення оригінальних мистецьких результатів. Відтак, актуальною педагогічною проблемою сьогодення є впровадження у навчальний процес проектних технологій, застосування яких сприяє підвищенню якості підготовки майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи в освітніх закладах України і Китаю.

Аналіз основних досліджень. Відкритість змісту фахової підготовки майбутніх учителів музики входженню й застосуванню проектних технологій таврує шляхи до технологічно-операційного оперування студентами мистецькою інформацією, пролонгує зміни у їх відношенні до вокально-хорового навчання як самотивованої моделі “пізнання-інтерес-власні досягнення”. Методологічним підґрунтям для дослідження означеної проблеми стали наукові праці з питань філософії творчості (В.П. Андрущенко, І.Д. Бех, І.А. Зязюн, Б.В. Новиков та ін.); психологічних теорій творчого мислення (О.М. Лук, В.М. Подуровський, Дж. Равен, О.К. Тихомиров та ін.); педагогічних новаторських підходів (І.М. Дичківська, Дж. Дьюї, О.М. Пехота, С.О. Сисоева, Д.С. Холл, А.В. Хуторської та ін.); провідні мистецько-педагогічні концепції (А.В. Козир, О.М. Олексюк, Г.М. Падалка, О.П. Рудницька, В.І. Федоришин, О.П. Хижна, О.П. Щолокова та ін.); мистецтвознавчі (О.І. Анисимов, О.Г. Бенч, А.П. Лащенко, В.В. Михайлець, Б.І. Теплов, В.Д. Шульгіна, та ін.).

Базовими для нашого дослідження ми вважаємо наукові праці, у яких розкрито сутність сучасного розуміння “проектні технології” як форми самостійної організації навчання, як установки цілепокладання до досягнення особистістю оптимального результату діяльності

(К. Бруслінг, Г.Г. Ващенко, С.Є. Генкал, Дж. Дьюї, І.О. Колесникова, П.І. Підкасистий, І.Д. Чечель, Ю.Л. Хотунцев, А.В. Хуторської, Н.Ф. Яковлева та ін.). У роботах даних авторів розглядаються питання оптимізації шляхів, форм і засобів удосконалення навчального процесу за допомогою інноваційних продуктивних методик. Але дослідження безпосереднього формування готовності майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи із застосуванням проектних технологій не було предметом жодного дослідження.

Мета статті полягає у визначенні критеріїв, показників оцінки та обґрунтуванні рівнів сформованості готовності майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи із застосуванням проектних технологій та педагогічних умов ефективності формування означеного феномена.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи проблему застосування проектних технологій у теорії і практиці підготовки майбутніх учителів музики, варто зазначити, що за своєю сутнісною характеристикою всі навчальні проекти, як індивідуально-оригінальні інтерпретації, спрямовані на досягнення конкретної мети, обмежені у часі, припускають скоординоване виконання взаємопов’язаних дій. Конкретизуючи загальноприйняте уявлення про проектну технологію як конструювання навчального процесу за певною схемою, яка відображає впорядкованість процесу навчання, мету й оцінювання результату, Н.Ф. Яковлева розглядає структуру проектної технології навчання у взаємозв’язку загальних цілей та змісту навчання, навчальних цілей, навчальної діяльності, оцінювання, виправлення та корекції [9, 40]. Функціональний зміст впровадження проектних технологій у навчально-педагогічний процес І.О. Колесникова вбачає у взаємозв’язку дослідницького, конструктивно-моделюючого, оперативного-діяльнісного, процесуально-рефлексивного аспектів педагогічної діяльності [5, 178].

Консолідованою позицією науковців [1; 2; 4; 5; 8] є визнання проектної технології як дієвого засобу формування у студентів когнітивно-пізнавальних (поповнення масиву знань), дослідницько-аналітичних (виявлення проблем, збір інформації, аналіз, синтез, гіпотеза, екстраполяція, конкретизація, обернення, вар’ювання, узагальнення тощо), пізнавально-практичних (використання знань і власного досвіду) умінь; комунікативних навичок; розвитку інтелектуально-аналітичної, емоційно-рефлексивної, художньо-образної сфер; системного, критичного,

КРИТЕРІЙ ТА РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ РОБОТИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

рефлексивного, аналітичного, творчого мислення.

Провідні науковці у галузі мистецької освіти (А.В. Козир, О.М. Олексюк, Г.М. Падалка, В.І. Федоришин та ін.) визнають, що практичне застосування проектних технологій у процесі мистецького навчання студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів дозволяє активізувати мотивацію до творчого самовиявлення і самореалізації, формувати комплекс фахових компетенцій, комунікативних стратегій.

Педагогічні можливості застосування проектних технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів музики характеризуються інтегрованістю, результативністю, можливістю перенесення навчального процесу у пізнавально-продуктивну площину, розуміння алгоритмів творчої дії, інформаційного інструментарію, форм контролю для здобуття особистісно-значущих ціннісних характеристик щодо вирішення навчально-творчих завдань.

Відтак, цінність застосування проектних технологій у вокально-хоровому навчанні майбутніх учителів музики полягає не лише в презентації творчого продукту, але й у формуванні творчого мислення студентів, самостійному конструюванні шляхів реалізації проекту, створенні можливостей розраховувати швидкість і точність спроектованого результату на різних етапах проекту. Тому діагностика сформованості готовності майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи із застосуванням проектних технологій вимагає розробки певних критеріїв та показників сформованості проектних умінь, виділення рівнів їх сформованості.

Дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Ураховуючи позицію В.М. Подуровського про те, що “діагностичними показниками володіння умінь є конкретні комплексні дії для виконання конкретно визначених завдань” [7, 76], беручи до уваги думку С.О. Сисоевої, яка наголошує на спільних елементах у структурі будь-якої дії, що необхідні при відтворенні кожного конкретного умінь [8, 14], об’єктивними критеріями і показниками сформованості готовності майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи із застосуванням проектних технологій було визначено:

- ступінь сформованості позитивного ставлення студентів до проектної діяльності (показники: прояв стабільного інтересу майбутніх учителів музики до конструювання власних моделей самовдосконалення; активна спрямованість

студентів на оволодіння засобами розв’язання творчих завдань у вокально-хоровій роботі; вияв прагнення самостійно проектувати мету і результат вокально-хорової діяльності);

- міра накопичення студентами проектних умінь та готовність їх застосування у роботі з навчальним колективом (показники: умінь досліджувати інформацію, оперувати системою інтелектуальної дії; здатність чітко визначати цілі, прогнозувати результати, самостійно створювати проекти інтерпретацій вокально-хорових творів);

- міра здатності студентів до самостійно-результативної презентації проектів у різновидах вокально-хорового навчання (показники: умінь планувати етапи роботи, здійснювати управлінську дію на контролюючо-діагностичній основі; зв’язувати вплив комунікативної взаємодії у вокально-хоровій роботі з оптимальною результативністю досягнення цілей проекту; цілеспрямовано-випереджено “на крок попереду” репрезентувати продукт вокально-хорового проекту);

- ступінь усвідомленого оцінювання студентами результатів презентації проектів вокально-хорової роботи (показники: умінь дати самооцінку результатам утілення проекту, узгодити їх з початковими цілями; умінь виявити прорахунки і недоліки проекту, віднайти засоби корекції; умінь конструювати наступні цілі відповідно отриманого результату).

Представлена критеріальна структура у взаємозв’язку забезпечує цілісність сформованості готовності майбутніх учителів музики до ефективного застосування проектних технологій у вокально-хоровому навчанні для проектування ними власних шляхів входження у професію керівника вокально-хорового колективу, конструювання проектів самореалізації, набуття управлінсько-виконавської майстерності.

Відповідно до означених критеріїв і показників оцінки їх сформованості було визначено й охарактеризовано чотири рівні готовності майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи із застосуванням проектних технологій – низький, середній, достатній та високий.

Низький рівень характеризується відсутністю інтересу і мотивації до застосування проектних технологій, до проектування моделі-успіху самовдосконалення, досягати поставлених цілей, нести відповідальність за самостійну конкретну роботу в рамках проекту. На цьому рівні студентам важко досліджувати інформацію, прогнозувати результати, планувати, цілеспрямовано репрезентувати проект. Низький рівень готовності майбутніх учителів музики до вокально-хорової

КРИТЕРІЙ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTI ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ РОБОТИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

роботи із застосуванням проектних технологій свідчить про нездатність студентів до самокритики, рефлексивно-аналітичного осмислення, оцінювання та корекції результатів презентації проектів вокально-хорової роботи.

Середній рівень готовності майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи із застосуванням проектних технологій характеризується стійким інтересом і мотивацією до застосування проектних технологій. На цьому рівні студенти виявляють бажання досліджувати вокально-хоровий процес та схильні до розв'язання творчих завдань у вокально-хоровій підготовці, але досягати поставлених цілей, нести відповідальність за самостійну конкретну роботу в рамках проекту студенти не спроможні. Середній рівень характеризується мінімально необхідними частковими проектними знаннями та вміннями студентів, але потреба у застосуванні проектних технологій у вокально-хоровій роботі майже відсутня.

Достатній рівень характеризується активним інтересом і мотивацією майбутніх учителів музики до застосування проектних технологій, бажанням проектувати модель успішного самовдосконалення. Студенти даного рівня усвідомлюють значущість інтелектуального потенціалу у дослідженні вокально-хорового процесу та розв'язанні творчих завдань у вокально-хоровій підготовці. Студенти демонструють навички творчого мислення, самостійного визначення цілей вокально-хорової роботи, розвиненість аналітично-оцінної та інтуїтивної сфер, що виявляється у конструюванні шляхів утілення спроектованих цілей у вокально-хоровому звучанні навчального колективу, досягненні поставлених цілей, достатнього рівня самостійності прийняття рішень у проектній діяльності. Студенти демонструють готовність до конструювання наступних цілей вокально-хорової роботи відповідно отриманого результату, що свідчить про спроможність студентів до свідомого застосування проектних технологій у вокально-хоровій роботі.

Високий рівень характеризується дуже високою мотивацією студентів до проектування моделі-успіху самовдосконалення в якості керівника вокально-хорового колективу. Студенти цього рівня виявляють готовність до вокально-хорової роботи із застосуванням проектних технологій, відрізняються сформованою базою проектних умінь щодо оперування системою інтелектуальної дії, пошуком студентами власних механізмів проектної діяльності для досягнення високої результативності поставлених цілей. Особливістю

для даного рівня є здатність студентів до самостійного створення конструкт-проектів покращання якісних характеристик звучання хорового колективу.

Результати проведеного дослідження дозволили створити підґрунтя для визначення комплексу педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи із застосуванням проектних технологій, ефективність якого перевірятиметься в експериментальній роботі, в саме:

- *активізація інтересу майбутніх учителів музики до навчання за проектним типом* шляхом усвідомлення студентами цілей, можливостей і технологічних засобів проектної діяльності;

- *спонукання студентів до визначення пріоритетної мети вокально-хорової роботи та конструювання результативно-цільових проектів її досягнення*, що знаходить реалізацію в інтенції майбутніх учителів музики до творчого самовираження, саморозвитку;

- *орієнтація майбутніх учителів музики на активну творчу взаємодію з колективом*, що передбачає збільшення обсягу самостійної роботи студентів у навчальному вокально-хоровому процесі;

- *стимулювання студентів до рефлексивного осмислення та корекції результатів проектної діяльності*, що досягається шляхом поетапного узгодження майбутніми вчителями музики проміжних результатів проекту відповідно запланованих довгострокових творчих цілей.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, розроблена критеріальна структура, визначені рівні сформованості та педагогічні умови формування означеного феномена відкривають шлях до проведення констатувального етапу дослідно-експериментальної роботи, а підібрані діагностичні методики дослідження дозволять діагностувати рівні сформованості кожного з визначених критеріїв готовності майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи із застосуванням проектних технологій за відповідними показниками, що дасть можливість скласти попереднє уявлення щодо рівнів сформованості означеного феномена.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Гриньова М. В. Процеси управління проектами: навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, Н. М. Сас. – Полтава: ПНПУ, 2012. – 196 с.*
2. *Дьюи Дж. Психологія і педагогіка*

**КРИТЕРІЙ ТА РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ
ДО ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ РОБОТИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

мышления (Как мы мыслим) / Пер. с англ. Н.М. Никольской; редакция Ю.С. Рассказова. – М.: Издательство “Лабиринт”, 1999. – 192 с.

3. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Под ред. Е.С. Полат; Уч. пособие. – М.: Издательский центр “Академия”, 2005. – 272 с.

4. Козир А.В. Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти: [монографія] / А.В. Козир. – К.: НПУ імені М. Драгоманова, 2008. – 378 с.

5. Колесникова И. А. Педагогическое проектирование: Учеб. пособие для высш. учеб. заведений / И.А. Колесникова, М.П. Горчакова-Сибирская; Под ред. И.А. Колесниковой – М.: Издательский центр “Академия”, 2005. – 288 с.

6. Петрович А. Ф. Методи проектів / А.Ф. Петрович // Радянська освіта. – 1928. – №12. – С. 71–76.

7. В.М. Подуровский Психологическая коррекция муз. пед. деятельности /Подуровский В.М. – Москва., “Владос”, 2001. – 327 с.

8. Сисоева С.О. Основи педагогічної творчості вчителя /Сисоева Світлана Олександрівна. – К.: ІСДОУ, 1994. – 112 с.

9. Яковлева Н.Ф. Проектная деятельность в образовательном учреждении: Учеб. пособие. – 2-е изд., стер. – М.: ФЛИНТА, 2014. – 144 с.

REFERENCES

1. Hrynova, M. V. & Sas, N. M. (2012). *Protsesy*

upravlinnya proektamy [Project Management Processes]. Poltava: PNP, 196 p. [in Ukrainian].

2. Dyuy Dzh. (1999). *Psykholohyya u pedahohyka mushlenyya* [Psychology and pedagogy of thinking]. Moscow: Labyrint, 192 p. [in Russian].

3. Polat, Ye.S. (Ed.). (2005). *Novyye pedagogicheskie i informatsionnye tekhnologii v sisteme obrazovaniya* [New pedagogical and information technologies in the education system]. Moscow: Akademiya, 272 p. [in Russian].

4. Kozir, A.V. (2008). *Profesiina maisternist uchyteliv muzyky: teoriia i praktyka formuvannia v systemi bahatorivnevoi osvity* [The professional skills of teachers of music]. Kyiv: NPU named after Mykhaylo Drahomanov, 378 p. [in Ukrainian].

5. Kolesnikova, I.A. & Gorchakova-Sibirskaya, M.P. (2005). *Pedagogicheskoe proektirovanie* [Designing pedagogical]. Moscow: Academy, 288 p. [in Russian].

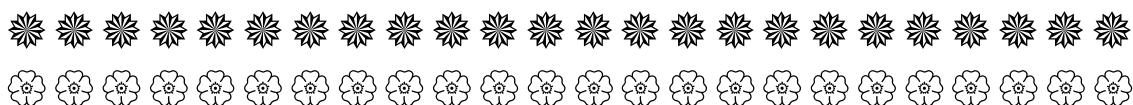
6. Petrovych, A. F. (1928). *Metody proektiv* [Project methods]. Kyiv. Radyanska osvita, vol. 12, pp.71–76. [in Ukrainian].

7. Podurovskiy, V.M. (2001). *Psikhologicheskaya korrektsiya muz. ped. deyatel'nosti* [Psychological correction of music. ped. activities]. Moscow: “Vladost”, 327 p. [in Russian].

8. Sysoieva, S.O. (1994). *Osnovy pedahohichnoi tvorchosti vchytelia* [Basis of Teacher’s Creative Work]. Kyiv: ISDOU, 112 p. [in Ukrainian].

9. Yakovleva, N.F. (2014). *Proektnaya deyatel'nost v obrazovatel'nom uchrezhdenii* [Project activity in an educational institution]. Moscow: FLYNTA, 144 p. [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 15.12.2017

“Музика спонукає нас красномовно мислити”.

Ральф Волдо Емерсон
німецький письменник

“Музика пробуджує мрію у людей усього світу, і насамперед у ті часи, коли для мрії в житті місця взагалі не залишається”.

Рудольф Шенкер
гітарист. Засновник гурту Scorpions

“Усе, що відбувається з нами, залишає той або інший слід в нашому житті. Усе бере участь в створенні нас такими, які ми є”.

Йоганн Вольфганг фон Гете
німецький поет

